

Handläggare: Louise Dahlgren
Telefon: 08-508 31 922

Till
Kulturnämnden

KuN 2011-06-14
Nr 4

Remissvar angående motion av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (S) om inrättandet av "Offentliga ateljéer", ytor för gatukonst

Förslag till beslut

Remissvaret godkänns

Sammanfattning

I en motion föreslår Tomas Rudin Och Maria Östberg Svanelind (S) att staden ska skapa ytor för gatukonst. Enligt förslaget skulle en sådan plats kunna vara Tegelbackens viaduktsystem som då skulle vitkalkas och belysas. Förslagsställarna vill också att scenen i Kungsträdgården upplåtes några dagar per år åt gatans uttryck.

Förvaltningen är positiv till att skapa utrymme och tillfällen för gatukonsten. Men förvaltningen ser svårigheter i att skapa permanenta ytor för gatukonsten som underhålls av staden. Då gatukonsten ofta till sin karaktär är tillfällig och vill överraska, lämpar den sig väl i tillfälliga sammanhang, som t.ex. inför och under en ombyggnad eller på oväntade ställen. Redan idag finns flera initiativ där gatukonstens uttryck tas till vara, både i stadens regi och genom privata företag, bostadsbolag och bostadsrättsföreningar. Förvaltningen föreslår att staden fortsätter att också nyttja gatukonstens potential i beställd offentlig utsmyckning i framtida stadsutvecklingsprojekt.

Underlag för beslut

Remiss från kommunstyrelsen om "Motion av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) om inrättande av 'offentliga ateljéer', ytor för gatukonst", dnr: 328-638/2011, daterad 2011-03-30. Remisstiden sträcker sig till den 2011-08-15.

Berit Svedberg
Kulturdirektör

Patrik Liljegren
Avdelningschef

UTLÅTANDE

Remissen

I motionen om inrättande av "offentliga ateljéer", ytor för gatukonst föreslår Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) att staden bör reservera vissa ytor för fri konst. De menar att många spännande uttryck som kan gå under benämningen gatukonst hämmas av stadens olika regelverk. Det kan handla om installationer och målningar i stadsmiljön som krockar med 24-timmarsregeln för rengöring av stadens ytor, eller gatumusikanter som hindras av tillståndsregler. Rudin och Östberg Svanelind menar att många av de spontana uttryck som dyker upp i stadsmiljön är spännande och gör Stockholm till en levande plats. De vill ta vara på den energi och kreativitet som utvecklar Stockholms kulturliv. För att gatukonsten ska få en given plats i staden föreslår de att staden inrättar speciella platser där gatukonsten kan frodas. Enligt förslaget skulle staden vitkalka och belysa ytor för fri konst samt öppna upp så att scenen i Kungsträdgården några dagar per år används som fri scen för gatans konstnärer. Satsningen skulle enligt förslaget finansieras genom en avgift som skulle tas ut av gatureklamföretagen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kulturstrategiska avdelningen i samråd med Liljevalchs/Stockholm konst, Stadsmuseet och evenemangsavdelningen.

Bakgrund

Gatukonsten kan ta sig många olika uttryck och kan handla om såväl gatuteater och performance som målningar, installationer och annat. Det är uttryck som vid sidan av den offentligt beställda konsten dyker upp i stadsmiljön och är av mer eller mindre tillfällig karaktär. Gatukonsten har länge varit förknippad med graffitikonsten, men har utvecklats och kommit att handla om allt från stickningar till pärlplattor, rondellhundar och fågelholkar. Det handlar om medborgarnas egna initiativ att sätta sin prägel på staden och karakteriseras av att den ofta är anonym. I vissa fall kan det också vara en kommentar till vem som har rätten att bestämma över det offentliga rummet, där t.ex. kommersiella intressen kan betala för att få synas i staden.

Eftersom gatukonsten kan se ut på så många olika sätt varierar inställningen till den mycket beroende på hur den tar sig uttryck. Motionärerna inbegriper även gatuteater och musikframträdanden i begreppet gatukonst.

Eftersom gatukonsten till stor del är olaglig och bygger delar av sin identitet på detta är det svårt för planerare att främja gatukonsten. Mycket av gatukonsten bygger på ett samspel med platsen eller på att överraska den förbipasserande. Gatukonstnärerna använder sig gärna av "bortglömda" platser och ibland även ganska otillgängliga platser. Den kan vara politisk och samhällskritisk men också lekfull och finurlig.

Intresset för gatukonsten växer. Det finns forum och bloggar på nätet som dokumenterar och följer den ofta flyktiga gatukonsten. Vid konsthögskolorna och inom universitetsutbildningar som till exempel stadsplanering och konstvetenskap är gatukonsten något man intresserar sig för allt mer. Historiska museet och Stadsmuseet har intresserat sig för gatukonsten som ett samhällsfenomen och flera böcker som dokumenterar gatukonsten har publicerats de senaste åren.

Var gränsen går för vad som är laglig respektive olaglig gatukunst kan vara svårt att dra. Att utan tillstånd måla en yta som ägs av det offentliga eller en privat värd är straffbart. Men det finns också exempel på gatukunst där konstnären istället "tvättar fram" sina motiv ur smutsen i biltunnlar, så kallad "inverterad graffiti" (http://en.wikipedia.org/wiki/Reverse_graffiti), eller där man placerar ut lösa föremål i den offentliga miljön som i det färskaste exemplet under Årstabron (bilden nedan). I de två sistnämnda fallen finns inga egentliga lagöverträdelser men de är av tillfällig karaktär och försvinner mer eller mindre fort.

Det finns också flera exempel på privata och offentliga initiativ som tagit vara på gatukonstens spontanitet och kreativitet. Förra året drog Fortum tillsammans med Stockholms stad igång en tävling kring att lämna in förslag på hur elskåpen skulle kunna smyckas under beteckningen "Konst på elskåp". Intresset var stort och

drygt 1 200 förslag kom in. Därefter fick allmänheten rösta fram 30 av konstverken som sedan sattes upp på elskåpen. Liljevalchs/Stockholm konst och Exploateringskontoret arbetar med projekt kring tillfällig konst i och med ombyggnaden av Slussen och Odenplan. Privata fastighetsägare använder sig också av gatukonstens metoder för permanenta eller tillfälliga utsmyckningar. Projektet 100 hus (<http://www.100hus.com>) som beviljats projektstöd från kulturförvaltningen är ett exempel där bostadsrättsföreningar i Hornstull beställer sin egen konst. När det gäller scenisk framställning erbjuder bland andra Ung08 festivalbesökarna att själva stå på scenen. Till sommaren kommer "Parkkaraoke" (<http://praise.se/?p=51>) att arrangeras i Rålambshovsparken varje lördag och vara öppet för vem som helst som vill stå på scen, ett projekt som är finansierat med projektstödsmedel från kulturförvaltningen. Även Stockholm Street festival (www.stockholmstreetfestival.se) med gatuartister från hela världen arrangeras i Kungsträdgården med stöd från kulturförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att gatukonsten är ett viktigt uttryck som inte är helt utan problematik. Vem bestämmer över det offentliga rummet och vem har rätt att uttrycka sig? Att tillåta gatukonstens alla uttryck i staden skulle inte vara möjligt. Det alternativ som Rudin och Östberg Svanellind föreslår med anvisade platser för gatukonsten är intressant. Förvaltningen förutser dock en svårighet i att styra en undergroundkultur som gatukonsten. Det är svårt att fånga den spontana kreativiteten genom att tillhandahålla vitkalkade väggar, då gatukonsten till stor del bygger på att vara oväntad och tillfällig. Däremot bedömer förvaltningen att det är lättare att genom tillfälliga initiativ uppmuntra till medborgarnas kreativitet. Det finns flera lyckade exempel på detta som inte uppmuntrar till skadegörelse, varav några beskrivits ovan.

Förvaltningen anser att staden även fortsättningsvis bör satsa på tillfällig konst när det gäller det egna fastighetsbeståndet och de ytor som staden förfogar över. Likaså bör privata fastighetsägare och privata initiativ där gatukonsten används på spännande sätt uppmuntras. Förvaltningen föreslår att staden fortsätter att också nyttja gatukonstens potential i beställd offentlig utsmyckning i framtida stadsutvecklingsprojekt.

När det gäller motionens förslag om att ålägga Kungsträdgårdens scen att lämna ett visst antal dagar om året för allmänheten, förordar förvaltningen istället att man som hittills istället ger stöd till och själv initierar arrangemang som involverar medborgaren. Kulturstrategiska avdelningen och evenemangsavdelningen arbetar redan idag med dessa uttryck.

Bilagor

Remiss från kommunstyrelsen om ”Motion av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) om inrättande av ’offentliga ateljéer’, ytor för gatukonst”, dnr: 328-638/2011

Länkar

www.gatukonst.se

www.atlasakademin.se